

Regeringens proposition 1997/98:129

Ändringar i lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan

Prop.
1997/98:129

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 5 mars 1998

Göran Persson

Anders Sundström
(Närings- och handelsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan ändras så att kassan ges möjlighet att i större utsträckning medverka vid finansiering av rederiverksamhet som bedrivs av en utländsk juridisk person där svenska fysiska eller juridiska personer har ett betydande inflytande eller intresse. Det föreslås också att lagen skall ändras så att det blir möjligt att som säkerhet för lån godta inteckning i fartyg som är äldre än tjugo år.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1998.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Förslag till lag om ändring i lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan	4
3	Ärendet och dess beredning	7
4	Ändringar i lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan.	8
4.1	Kassans möjlighet att medverka vid finansiering av rederiverksamhet som bedrivs av en utländsk juridisk person	8
4.2	Säkerhet för lån i fartyg äldre än tjugo år.....	9
4.3	Övriga förslag.....	10
5	Kostnader	10

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan

Härigenom föreskrivs att 1, 5, 18, 38 och 39 §§ lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Svenska skeppshypotekskassan har till ändamål att medverka vid finansiering av rederiverksamhet som bedrivs av svenskt rederi eller av en utländsk juridisk person, *när ett svenskt rederi äger mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över den.*

För ändamålet lämnar skeppshypotekskassan lån, huvudsakligen av långfristig karaktär, eller ikläder sig garanti för sådana lån.

Svenska skeppshypotekskassan får pröva fråga om lån till svenskt rederiföretag för förvärv, ombyggnad eller reparation av mindre fartyg, för vilket statligt stöd till förlusttäckning lämnas eller kan lämnas.

Föreslagen lydelse

1 §¹

Svenska skeppshypotekskassan har till ändamål att medverka vid finansiering av rederiverksamhet som bedrivs av svenskt rederi eller av en utländsk juridisk person *där svenska fysiska eller juridiska personer har ett betydande inflytande eller intresse.*

5 §²

För lån från kassan skall vara ställd betryggande säkerhet i form av inteckning i fartyg eller tillgodohavande hos eller borgen av staten eller bank.

Inteckning skall ligga inom sjuttio eller i särskilda fall åttio procent av det värde till vilket styrelsen uppskattar fartyget. Som säkerhet får inte godtas inteckning i fartyg som är äldre än tjugo år.

Inteckning skall ligga inom sjuttio eller i särskilda fall åttio procent av det värde till vilket styrelsen uppskattar fartyget. Som säkerhet får inte godtas inteckning i fartyg som är äldre än tjugo år, *om det inte finns särskilda skäl.*

I fråga om lån till den mindre skeppsfarten utfärdar regeringen ytterligare bestämmelser.

¹ Senaste lydelse 1987:1225.

² Senaste lydelse 1987:1225.

Det åligger styrelsen att

1. föra kassans talan i alla dess angelägenheter,
2. tillse att kassans säkerheter inte minskar genom vanvård av pantsatt fartyg eller på annat sätt,
3. tillse att kassans låntagare fullgör sina skyldigheter mot kassan i rätt tid och låta vidta behövliga åtgärder, om detta inte sker,
4. tillse att kassans böcker och räkenskaper förs i föreskriven ordning och att säkerheter och försäkringar vidmakthålls och förnyas i rätt tid,
5. årligen före den 15 mars avge berättelse över kassans förvaltning och verksamhet under närmast föregående år,

6. tillse att *industridepartementet* och låntagarna i kassan årligen före april månads utgång tillställs styrelsens och revisorernas berättelser över kassans förvaltning och räkenskaper,

6. tillse att *Regeringskansliet* och låntagarna i kassan årligen före april månads utgång tillställs styrelsens och revisorernas berättelser över kassans förvaltning och räkenskaper,

7. tillse att inom i punkten 6 nämnd tid till varje låntagare sänds en förteckning över låntagarna i kassan med angivande av kapitalbeloppet av varje låntagares lån vid utgången av närmast föregående år,

8. ombesörja att medel som inflyter till kassan och inte omedelbart kommer till användning ofördröjligen görs räntebärande genom placering på betryggande sätt,

9. tillse att den garantiförbindelse som utgör garantifond, av kassan utfärdade men inte utelöpande obligationer, blanketter till obligationer, lånereverser med säkerheter samt andra värdehandlingar hålls under betryggande förvaring och vård.

38 §³

Kassan står under tillsyn av *bankinspektionen*.

Vid meddelande av föreläggande eller förbud i samband med tillsynen kan *bankinspektionen* förelägga vite.

Kassan står under tillsyn av *Finansinspektionen*.

Vid meddelande av föreläggande eller förbud i samband med tillsynen kan *Finansinspektionen* förelägga vite.

Inspektionens beslut enligt denna lag får överklagas hos regeringen. Inspektionens beslut har omedelbar verkan, om inte annat beslutas.

Regeringen meddelar ytterligare föreskrifter om tillsynsverksamheten.

39 §⁴

³ Senaste lydelse 1989:1094.

⁴ Senaste lydelse 1989:1094.

Kassan skall med årliga avgifter bekosta *bankinspektionens* verksamhet enligt de ytterligare föreskrifter som regeringen meddelar.

Kassan skall med årliga avgifter bekosta *Finansinspektionens* verksamhet enligt de ytterligare föreskrifter som regeringen meddelar.

Prop. 1997/98:129

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

3 Ärendet och dess beredning

Svenska skeppshypotekskassan, som bildades år 1929, har till ändamål att medverka vid finansiering av rederiverksamhet som bedrivs av svenskt rederi eller av en utländsk juridisk person, som ägarmässigt eller på annat sätt domineras av svenskt rederi. Kassan lämnar huvudsakligen långfristiga lån både i svensk och utländsk valuta eller ikläder sig garanti för sådana lån.

Kassan har offentlighetsrättslig ställning och staten har ställt garantier till vissa belopp för verksamheten. Verksamheten finansieras huvudsakligen genom reversupplåning. Säkerheten för lån hos kassan skall utgöras av antingen pantbrev i fartyg, som inte är äldre än tjugo år, eller tillgodohavande hos eller borgen av staten eller bank. Kassan beviljar även lån till den mindre skeppsfarten och sköter den rent administrativa hanteringen av Rederinämnadens bidrag till svensk sjöfart. Verksamhetsåret 1996 uppgick utlåningen till rederier till drygt 4 miljarder kronor och vinsten till ca 68 miljoner kronor.

Bestämmelserna om kassans verksamhet finns i lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan. Bestämmelserna i lagen reglerar bl.a. till vilka rederier utlåning får ske och hur gamla fartyg får vara för att utgöra säkerhet för lån hos kassan.

Svenska skeppshypotekskassan har mot bakgrund av formella begränsningar i kassans utlåningsverksamhet i en skrivelse till regeringen den 16 december 1997 hemställt om att villkoren i 1 § lagen om Svenska skeppshypotekskassan ändras på så sätt att kassan får ökade möjligheter till utlåning.

Vidare har Svenska skeppshypotekskassan i en skrivelse till regeringen den 28 februari 1997 hemställt om att villkoren i 5 § lagen om Svenska skeppshypotekskassan ändras på så sätt att om särskilda skäl finns får som säkerhet för lån godtas inteckning i fartyg som är äldre än tjugo år.

Skrivelserna har remitterats till Finansinspektionen och Sveriges redareförening.

Lagrådet

Lagförslaget innehåller endast ändringar som i ökad utsträckning gör det möjligt för kassan att medverka vid finansiering och ge kassan möjlighet att som säkerhet godta inteckning i fartyg som är äldre än tjugo år. Vissa konsekvensändringar på grund av namnbyten görs också. Mot denna bakgrund får förslaget anses vara av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Yttrande från Lagrådet har därför inte inhämtats.

4 Ändringar i lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan

Prop. 1997/98:129

4.1 Skeppshypotekskassans möjlighet att medverka vid finansiering av rederiverksamhet som bedrivs av en utländsk juridisk person

Regeringens förslag: Svenska skeppshypotekskassan ges möjlighet att i större utsträckning medverka vid finansiering av rederiverksamhet som bedrivs av en utländsk juridisk person där svenska fysiska eller juridiska personer har ett betydande inflytande eller intresse.

Skeppshypotekskassans förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* och *Sveriges redareförening* har tillstyrkt den begärda ändringen.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1 § lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan har kassan till ändamål att medverka vid finansiering av rederiverksamhet som bedrivs av svenskt rederi eller av en utländsk juridisk person när ett svenskt rederi äger mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över den.

Förutsättning för lån från kassan är att ett svenskt rederi antingen är låntagare eller har ett bestämmande inflytande över låntagaren.

Bestämmelsen har i praxis under senare år dels gett upphov till tolkningssvårigheter, dels hindrat kassan att lämna i och för sig önskvärd finansiering.

Sålunda har i praxis osäkerhet rått om hur kvalificerat och permanent det bestämmande inflytandet skall vara, huruvida det räcker med röstfullmakt, rösträttsavtal respektive utslagsröst i styrelse eller på bolagsstämma samt huruvida sådana arrangemang måste vara ouppsägbara från låntagarens respektive motpartens sida.

Kassan har tvingats att avvisa intressanta låneförfrågningar, där svenska intressen deltagit på 50/50-basis. Sådant deltagande torde vara en icke ovanlig samverkansform i rederibranschen med olika mekanismer för beslutfattande i ”dödläge”-situationer.

Det utvecklas i dag fortlöpande nya strukturer för rederiverksamhet och sjöfart i vid mening. Det är vanligt att tillhandahållande av riskkapital, formellt och registermässigt ägande respektive drifts- och managementansvar ligger hos olika företag och intressenter. Det är inte givet vilka av dessa som kommer att uppträda som låntagare.

Med den nu snabbt fortskridande etableringen av tidigare svensk rederiverksamhet i utlandet blir formerna för svensk kontroll eller svenskt inflytande alltmera mångskiftande. Exempelvis torde det bli vanligt förekommande att tonnage som i realiteten är svenskkontrollerat icke kontrolleras av svenskt rederi såsom kassans nuvarande regler förutsätter.

Det svenska inflytandet kan komma att utövas genom fysiska eller juridiska personer som inte är rederier utan exempelvis holdingbolag eller investerare i vid mening. Rederiverksamheten - redande i fartyg eller drift av fartyg - kommer typiskt sett inte att ligga i Sverige.

Kassan finner det olyckligt att, till följd av författningsformuleringar som tillkommit i en annan kommersiell verklighet, kassan är förhindrad att medverka i finansiering av sjöfart som drivs med betydande svenskt deltagande. Enligt kassan bör därför möjlighet ges att medverka vid finansiering av en utländsk juridisk person där svenska fysiska eller juridiska personer har ett betydande inflytande eller intresse. Med betydande inflytande eller intresse avses såväl ägande som stort intresse från t.ex. vissa företag att använda vissa rederier.

Självfallet får det ankomma på kassans styrelse och ledning att se till att dess medel endast används där det svenska deltagandet är betydande och långsiktigt. Det saknas anledning att befara att kassan skulle tillämpa här föreslagen författningsändring på ett sådant sätt att risknivån i kassans utlåningsverksamhet generellt ökar.

Mot bakgrund av de skäl som angetts föreslår regeringen att 1 § lagen om Svenska skeppshypotekskassan ändras.

4.2 Säkerhet för lån i fartyg äldre än tjugo år

Regeringens förslag: Om det finns särskilda skäl får som säkerhet för lån godtas inteckning i fartyg som är äldre än tjugo år.

Skeppshypotekskassans förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* gör bedömningen att kravet på att säkerheten skall vara godtagbar främst tillgodoses genom den värdering som utförs. Fartygets ålder är därvid endast en faktor av flera andra som skall beaktas. Under förutsättning att denna värdering sker på ett tillfredsställande sätt föreligger enligt inspektionens mening inga hinder mot att som säkerhet godtas inteckningar i fartyg som är äldre än tjugo år. *Sveriges redareförening* har tillstyrkt den begärda ändringen.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 5 § lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan skall för lån från kassan vara ställd betryggande säkerhet i form av inteckning i fartyg eller tillgodohavande hos eller borgen av staten eller bank. Inteckning skall ligga inom sjuttio eller i särskilda fall åttio procent av det värde till vilket styrelsen uppskattar fartyget. Som säkerhet får inte godtas inteckning i fartyg som är äldre än tjugo år.

Från rederiernas sida har önskemål framförts om längre amorteringstid framför allt i samband med inköp av andrahandstonnage där kassans åldersgräns på tjugo år i dag utgör hinder.

Det är enligt regeringens uppfattning av stor betydelse för näringen att kassan i större utsträckning kan medverka vid finansieringen av inköp av andrahandstonnage.

Enligt nuvarande bestämmelser skall återbetalning av lån enligt plan vara avslutad när fartyget uppnått tjugo års ålder. Vid inköp av t.ex. ett femtonårigt fartyg kan kassan inte ge längre amorteringstid än fem år vilket innebär 100 procent högre årlig amortering än vid tio års avbetalning, något som i hög grad påverkar rederiernas likviditet.

Redare som förvärvar femtonåriga fartyg som byggs om eller förlängs för att därigenom kunna tillmötesgå efterfrågan och samtidigt öka intjäningsförmågan skulle vara betjänta av att erhålla en längre amorteringstid än fem år. Detta skulle vara en fördel för rederierna utan att innebära någon sänkning av kassans säkerhetsmarginaler.

Denna möjlighet till längre amorteringstid skall användas i de fall styrelsen anser att fartygets kvalitet och ändamålsenlighet motiverar belåning efter tjugo års ålder. Generellt gäller i kassans lånerörelse att lånetiden inte får överstiga femton år.

Mot bakgrund av de skäl som angetts och att ändringen vid en omsorgsfull värdering inte bör medföra ökat risktagande delar regeringen Svenska skeppshypotekskassans bedömning och föreslår att 5 § lagen om Svenska skeppshypotekskassan ändras så att fartyg som är äldre än tjugo år kan godtas som säkerhet för lån i kassan.

4.3 Övriga förslag

I 18 § lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan har industridepartementet bytts ut mot Regeringskansliet och i 38 och 39 §§ samma lag har bankinspektionen bytts ut mot Finansinspektionen.

5 Kostnader

Inget av förslagen föranleder ökade kostnader.

Närings- och handelsdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 mars 1998.

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Peterson, Freivalds, Wallström, Tham, Åsbrink, Schori, Andersson, Winberg, Uusmann, Ulvskog, Sundström, Johansson, von Sydow, Klingvall, Pagrotsky, Östros

Föredragande: statsrådet Sundström

Regeringen beslutar proposition 1997/98:129 Ändringar i lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan